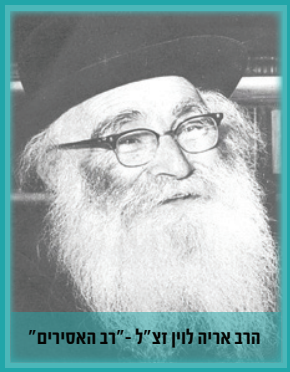
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

פרשת ויקהל

כ"ה אדר א' תשע"ט

גליון מספר 114

דרך חיים

התורה מתארת את עשיית בצלאל את המשכן וכליו. בתוך דבריה מתוארת עשיית הארון "ויעש בצלאל את הארן עצי שטים אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קמתו. ויצפהו זהב טהור מבית ומחוץ ויעש לו זר זהב סביב". עשייה זו, בדומה לציווי, מתוארת כעשיית ארון עץ מצופה מתוכו ומחוצה לו בזהב. אמנם רש"י בפרשת תרומה (שמות פרק כה פסוק יא) מפרש על פי דברי חז"ל: "מבית ומבחוץ תצפנו - שלשה ארונות עשה בצלאל, שתים של זהב ואחד של עץ, וארבע כתלים ושולים לכל אחד ופתוחים מלמעלה, נתן של עץ בתוך של זהב ושל זהב בתוך של עץ, וחפה שפתו העליונה בזהב, נמצא מצופה מבית ומחוץ". ויש לתמוה מה הצורך בשלושה ארונות אלו ולא די בציפוי בלבד, ובאם ברצוננו שיהיה הארון מזהב בלבד מה התועלת בארון העץ שבין ארונות הזהב?

עונה על כך הגמרא (תלמוד בבלי מסכת יומא דף עב עמוד ב): ""מבית ומחוץ תצפנו", אמר רבא: כל תלמיד חכם שאין תוכו כברו - אינו תלמיד חכם. אביי ואיתימא רבה בר עולא אמר: נקרא נתעב, שנאמר "אף כי נתעב ונאלח איש שתה כמים עולה"". דווקא הארון שנושא את התורה צריך שיהיה תואם בין הפנימיות לחיצוניות. לא יתכן מצב בו אדם לומד תורה בחיצוניות אבל בפנימיותו, במידותיו ומחשבותיו אינו נקי.

הגמרא במסכת ברכות (מסכת ברכות דף כח עמוד א) מספרת על רבן גמליאל, נשיא ישראל וראש הישיבה ביבנה, אשר העמיד שומר בפתח בית המדרש על מנת שתלמיד שאין תוכו כברו לא ייכנס לבית המדרש. שאל על כך הרבי מקוצק ע"ה וכי כיצד השומר יכול לדעת אם תוכו כברו או לא? ותירץ שהשומר לא נתן אפשרות לאף אדם להיכנס לבית המדרש, ותלמיד שתוכו כברו נכנס דרך חלון בית המדרש. כלומר המבחן לאהבת תורה פנימית היא המסירות אל התורה גם כשהדברים אינם פשוטים ויש למסור את הנפש על לימודה.

הגמרא ממשיכה ואומרת שלאחר שמונה רבי אלעזר בן עזריה לראשות הישיבה סילק רבי אלעזר את שומר הפתח והישיבה גדלה ורבתה בתלמידים. לאחר שהצטער רבן גמליאל הראו לו בחלומו שמדובר בתלמידים ריקים, אך חותמת הגמרא שהראו לו כן על מנת להפיס דעתו ולא משום שכך היו פני הדברים. מסיום הדברים נראה שהגמרא נוקטת שאין "תוכו כברו" תנאי לכניסה לעולם התורה, שכן שיבחה את רבי

המשך בעמוד הבא

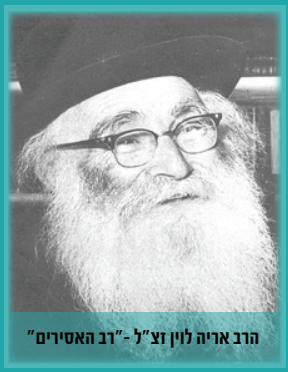
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

אלעזר שמנע מבחן כניסה זה.

נראה שניתן ליישב את הדברים על פי המחלוקת בחז"ל ביחס ללימוד תורה 'לשמה' ו'לא לשמה'. מחד מדברים חז"ל בצורה נוקבת וחריפה בגנות הלומד תורה שלא לשמה, ומאידך אומרים חכמינו ש"לעולם ילמד אדם שלא לשמה- שמתוך שלא לשמה יבוא לשמה". ומיישבים התוספות במסכת תענית (דף ז עמוד א) שיש להבחין בין אדם שעוד לא הגיע ללימוד לשמה לאדם שכל מטרת וכוונת לימודו היא שלא להגיע ללימוד לשמה. אדם שלומד לצורך קינטור דברי התורה וגאווה לעולם לא יזכה ללמוד לשמה, אמנם אדם שהיה רוצה לזכות ללמוד לשמה אך עוד לא הגיע למדרגה גבוהה זו- לא ניתן לפסול את מדרגתו הרוחנית הנוכחית.

כך גם בתלמיד שאין תוכו כברו. רבן גמליאל סבר שאדם שאין תוכו כברו אין באפשרותו לפגוש את דבר אלוקים באמת ובלב שלם. אמנם רבי אלעזר נקט שגם אדם שכזה התורה תזכך אותו אט אט עד אשר יזכה לנקות את ליבו. תביעתו הגדולה של רבן גמליאל לא נשללת על ידי רבי אלעזר אלא מוגדרת על ידו כתכלית הלימוד ולא כתנאי לו. בשל כך התורה מצווה אותנו בארון הברית בו מונח ספר התורה לעשות ארון זהב חיצוני- המתאר את המעשים החיצוניים, ארון עץ בתווך- המסמל את התורה שהיא "עץ חיים", ובתוכו ארון זהב פנימי המסמל את הזוך הפנימי שהוא תכלית כל לימוד התורה ויחד עם זאת תנאי- שאם אדם אינו ניגש ללימוד התורה מתוך נכונות להזדכך בפנימיותו ואישיותו הרי שאל לו לקרב אל קדושת התורה.

בהוקרה רבה,

שבת שלום ומבורך.

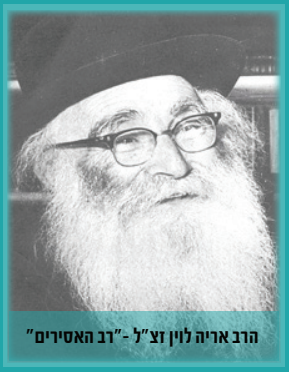
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

ר' אריה קיבל על עצמו לדון לעולם כל אדם לכף זכות. סיפר עליו בנו, ר' שמחה שלמה לוין:

אחד מראשי הקנאים בירושלים נעצר לאחר הפגנה ונכלא יחד עם אנשי כיתתו. לכשנודע לאבא על מעצרו של אותו רב מיהר לבית המאסר שב'מגרש-הרוסים' ועמו ספר תורה על מנת שיוכלו לקרוא בו בשבת. בהגיעו שמה ביקש מקצין תחנת המשטרה כי יתחשב בעצורים וישתדל להיטיב עמהם, וכשנוכח שתא מעצרם חשוך דיבר על לב הקצין להעביר את העציר לחדר אחר.

לאחר מכן סר בשנית לבקרם, והנה הרב הקנאי בראותו את פני אבי הליט עיניו בכפת ידיו ואמר: "אסור להסתכל בפני אדם רשע"... נדהם הקצין ואמר לאבא: "כלום זהו הגמול על כל מה שטרחת למענו?". השיב אבי מורי ואמר: "אדם ישר הוא. פיו ולבו שווים, ואת שחש בנפשו אותו יביע בפיו. צא וראה שכן הדבר, שהרי אין הוא מוכן להיות משוחד ממעשה טוב שאני עושה עימו, והרי תוכו כברו...".

(איש צדיק היה עמודים 62-63)

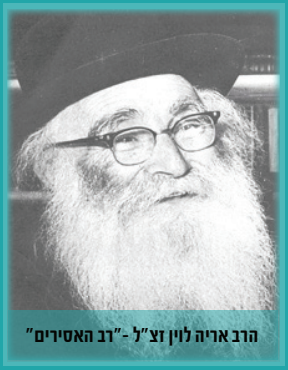
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

הברכה השלישית בתפילת עמידה היא ברכת 'קדושת השם'. ברכה שלישית זו נתקנה על שם השלישי שבאבות, יעקב אבינו ע"ה, עליו נאמר "והקדישו את קדוש יעקב". בברכה זו אנו משבחים את הקב"ה בקדושתו באמרנו "אתה קדוש ושמך קדוש וקדושים (אלו המלאכים וישראל) בכל יום יהללוך סלה".

דין מיוחד לברכה זו אנו נוהגים בעשרת ימי תשובה, בהם הנהגת ה' הופכת להנהגה של מלכות, בו אנו מחליפים את "ברוך אתה ה' האל הקדוש" ל"המלך הקדוש". אדם ששגה ואמר בימים קדושים אלה "האל הקדוש" במקום "המלך הקדוש" יכול לתקן את טעותו תוך כדי דיבור. אם לא תיקן בתוך כדי דיבור או שכבר התחיל את ברכת 'חונן הדעת'- חוזר לראש התפילה, משום שכאמור שלושת הברכות הראשונות נחשבות כברכה אחת ארוכה. אדם שנסתפק אם אמר ה"מלך הקדוש" חזקה עליו שלא אמר ולכן חוזר לראש התפילה, ואפילו אם התפלל מתוך הסידור. אך אם התפלל בראש השנה ויום הכיפורים מתוך המחזור המיוחד להם חזקה שהזכיר כפי הנוסח המוזכר בסידורים אלה ואינו צריך לחזור.

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

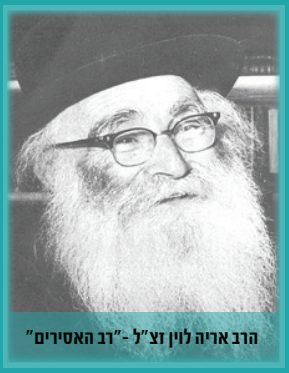
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

שו"ת
עם הרב חיים אידלס

שאלה | האם צריך להשאיר את הלחם על השולחן בזמן ברכת המזון?

תשובה | מרן (או"ח סי' ק"פ) כותב שמי שלא משאיר לחם על שולחנו אינו רואה סימן ברכה לעולם, ושני טעמים לדבר: א. שאם יבוא עני יהא לו לחם מזומן להביא לו ב. כדי להודות על השפע ועל הטוב שהשפיע לנו הקב"ה. ובזוה"ק (לך לך) מפליג מאוד שאין הברכה שורה אלא על כלי, כמו שמצינו באלישע שאמר לה "הביאי כלים", ואם אין כלים אין על מה להחיל ברכה. טעם נוסף הוא שמידת בני אדם לא לאכול את האוכל עד תומו, כמ"ש השו"ע בסימן קע"א. אך כיום, שאין מצויים עניים באופן זה, פסקו האחרונים (אז נדברו חי"א סי' מ"ו) שאין צריך להשאיר חתיכה של פת ודי בפירורים (שבלאו הכי נמצאים על השולחן) כדי להחשיב זאת להודיה על השפע שהשפיע לנו הקב"ה.

ויש להעיר שאף שהדבר הנכון הוא לערוך סעודה שלישית על לחם, אם אדם אכל עוגה וכדומה אינו צורך להשאיר חתיכה מהעוגה, כפי שפסק הא"א והשלמת חיים (סי' קפ"ז).